

DOI 10.36074/logos-21.07.2023.43

РІВНІ СФОРМОВАНOSTI «SOFT SKILLS» МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

ORCID ID: 0000-0002-5417-9419

Мандро Леся Олегівна
аспірантка кафедри початкової освіти
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

ORCID ID: 0000-0001-7038-057X

Михайлишин Г.Й.
д-р. філос. наук, професор кафедри
соціальної педагогіки та соціальної роботи
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

УКРАЇНА

Формування «soft skills» у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки має здійснюватися з урахуванням складових та компонентів «soft skills», критеріїв та спектру прояву їх показників відповідно до рівнів сформованості [1;2;3;4].

Для діагностування рівня сформованості «soft skills» у студентів-майбутніх соціальних працівників, ми обрали ті критерії [1;2;3;4], які найбільш доцільно визначають стан сформованості «soft skills» у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки:

- мотиваційно-ціннісний;
- знаннєвий;
- особистісно-вольовий;
- соціально-комунікативний;
- діяльнісно-практичний;
- аналітичний;
- критичний.

На нашу думку, визначені критерії дозволяють виділити рівні сформованості «soft skills» у майбутніх соціальних працівників, під якими ми розуміємо ступінь вираження обраних показників, а саме: низький рівень характеризується – мінімальним проявом визначених показників, середній – епізодичним й ситуативним, тоді як високий рівень – постійним й стійким проявом цих показників. Детальніше характеристику рівнів сформованості «soft skills» за кожним критерієм можна розглянути у поданій нижче таблиці (табл. 1).

Мотиваційно-ціннісний критерій оцінки рівня сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки передбачає з'ясування наявності у студентів бажання працювати у соціальній сфері, ступеню усвідомлення власної ролі для суспільних змін. За допомогою даного критерію також можемо визначити налаштування на позитивний результат та прагнення досягати мети професійної діяльності.

Знаннєвий критерій оцінки рівня сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки передбачає з'ясування наявності у студентів знань соціально важливих проблем, розуміння необхідності розвитку м'яких навичок, здатність до набуття «soft skills», уміння розвиватися впродовж життя та застосовувати інноваційні технології, методи й ресурси соціальної роботи.

Таблиця 1

Характеристика рівнів сформованості «soft skills» у майбутніх соціальних працівників

Критерії	Рівні сформованості		
	Низький	Середній	Високий
1	2	3	4
мотиваційно-ціннісний	<ul style="list-style-type: none"> -нестійке бажання працювати у соціальній сфері; -невиражене прагнення до соціальних змін; -неусвідомлення значущості «soft skills» для соціальної роботи; -відсутність прагнення досягнення мети професійної діяльності; -нестійке налаштування на позитивний результат; -відсутність прагнення до успіхів у майбутній діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> -недостатньо стійке бажання працювати у соціальній сфері; -не чітко виражене прагнення до соціальних змін; -неповне усвідомлення значущості «soft skills» для соціальної роботи; -не чітко виражене прагнення досягнення мети професійної діяльності; -ситуативне налаштування на позитивний результат; -епізодичне прагнення до професійних успіхів 	<ul style="list-style-type: none"> -стійке бажання працювати у соціальній сфері; -глибоке прагнення до соціальних змін; -свідоме розуміння значущості «soft skills» для соціальної роботи; -яскраво виражене прагнення досягнення мети та вирішення завдань професійної діяльності; -стійке налаштування на позитивний результат; -сформоване прагнення до професійного зростання
знаннєвий	<ul style="list-style-type: none"> -поверхневе знання про «soft skills» та способи ефективного керування ними; -нездатність до набуття «soft skills» та умінь розвиватися впродовж життя; -необізнаність щодо застосування інноваційних технологій, методів і ресурсів соціальної роботи; -незнання соціально-значущих проблем соціальної роботи; -нерозуміння важливості розвитку «soft skills» 	<ul style="list-style-type: none"> -недостатньо сформоване знання про «soft skills» та способи ефективного керування ними; -ситуативна здатність до набуття «soft skills» та умінь розвиватися впродовж життя; -не чітко виражена здатність до застосування інноваційних технологій, методів і ресурсів соціальної роботи; -недостатня обізнаність соціально-значущих проблем соціальної роботи; -не чітке розуміння важливості розвитку «soft skills» 	<ul style="list-style-type: none"> -сформовані ґрунтовні знання про «soft skills» та способи ефективного керування ними; -вміння набувати «soft skills» та розвиватися впродовж життя; -здатність застосовувати інноваційні технології, методи і ресурси соціальної роботи; -глибока обізнаність соціально-значущих проблем соціальної роботи; -стійке розуміння важливості розвитку «soft skills»

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Особистісно-вольовий	<ul style="list-style-type: none"> -невиражена здатність до емоційного інтелекту та емпатії; -нездатність до вирішення складних ситуацій; -невміння переносити стресові ситуації; -мінімальна здатність до швидкого реагування та ефективності; -невміння своєчасно визначати потреби клієнтів; -слабкий прояв втілення принципів нових ідей; -невміння перебудувати деструктивне сприйняття, поведінку та мислення; -невиражена здатність самостійно розпочинати справу 	<ul style="list-style-type: none"> -часткова здатність до емоційного інтелекту та емпатії; -нестійке вміння вирішувати непрості ситуації; -неповна здатність переносити стресові ситуації; -часткова здатність до швидкого реагування та ефективності; -недостатнє розуміння потреб клієнтів; -періодичний прояв втілення нових ідей; -недостатнє вміння перебудувати деструктивне сприйняття, поведінку та мислення; -ситуативне вміння самостійно розпочинати справу 	<ul style="list-style-type: none"> -здатність до емоційного інтелекту та емпатії; -вміння вирішувати складні ситуації; -перенесення стресових ситуацій без неприємних наслідків для особистої діяльності і оточення; -швидке реагування та ефективність; -своєчасне визначення потреб клієнтів; -постійне впровадження нових ідей; -здатність до трансформації деструктивного сприйняття, поведінки та мислення; -уміння самостійно розпочинати справу
соціально-комунікативний	<ul style="list-style-type: none"> -невміння до публічного виступу та презентації; -нездатність до створення особистого бренду та самопрезентації; -відсутність вміння вести переговори та керувати конфліктами; -нездатність до сторітелінгу; -незнання ділової та професійної етики; -невміння спілкуватися з представниками інших культур та національностей; -нездатність за допомогою знайомств залучати людей до вирішення тих чи інших завдань 	<ul style="list-style-type: none"> -недостатньо сформоване вміння до публічного виступу та презентації; -часткова здатність до створення особистого бренду та самопрезентації; -ситуативне вміння вести переговори та керувати конфліктами; -часткова здатність до сторітелінгу; -недостатнє знання ділової та професійної етики; -не чітко виражені навички спілкування з представниками інших культур та національностей; -недостатнє вміння залучати людей до вирішення тих чи інших завдань 	<ul style="list-style-type: none"> -уміння публічно виступати та презентувати; -здатність до самопрезентації та особистого брендингу; -вміння вести переговори та керувати конфліктами; -здатність до сторітелінгу; -знання ділової та професійної етики; -вміння спілкуватися з представниками інших культур та національностей; -здатність за допомогою знайомств залучати людей до вирішення тих чи інших завдань

Продовження табл. 1

1	2	3	4
діяльнісно-практичний	<ul style="list-style-type: none"> -нездатність розвивати лідерські якості; -невміння будувати ефективну команду; -нездатність планувати, організувати та управляти ресурсами для успішного досягнення цілей; -невміння ефективно впорядковувати професійну діяльність; -нездатність формувати та досягати цілі; -неорієнтованість на результат; -невміння організувати час для виконання поточних задач; -громадська пасивність 	<ul style="list-style-type: none"> -недостатнє вміння розвивати лідерські якості; -слабо виражене вміння будувати ефективну команду; -часткова здатність до планування, організації та управління ресурсами з метою успішного досягнення цілей; -ситуативне планування і впорядковування професійної діяльності; -недостатня здатність формувати та досягати цілі; -орієнтація на результат; -не чітко виражене вміння організувати час для виконання поточних задач; -недостатня громадська активність та направленість на розв'язання суспільних проблем 	<ul style="list-style-type: none"> -сформована здатність розвивати лідерські якості; -вміння будувати ефективну команду для досягнення єдиного результату; -здатність до планування, організації та управління ресурсами з метою успішного досягнення цілей; -здатність втілювати соціальні проекти; -вміння планувати і впорядковувати професійну діяльність; -здатність формувати та досягати цілі; -стійка орієнтація на результат; -сформований навик організації часу для виконання поточних задач; -громадська активність та направленість на розв'язання суспільних проблем
аналітичний	<ul style="list-style-type: none"> -невміння мислити в умовах дефіциту часу і психоемоційного напруження; -нездатність стратегічно мислити; -невміння приймати рішення та знаходити альтернативні варіанти; -неспроможність застосовувати структурне та системне мислення; -нездатність до науково-дослідного мислення; -несформована здатність до проблемно-орієнтованого мислення 	<ul style="list-style-type: none"> -часткове вміння мислити в умовах дефіциту часу і психоемоційного напруження; -часткова здатність до стратегічного мислення; -ситуативне вміння приймати рішення та знаходити альтернативні варіанти; -періодичне застосування структурного та системного мислення; -часткова здатність до науково-дослідного мислення; -недостатньо сформована здатність до проблемно-орієнтованого мислення 	<ul style="list-style-type: none"> -вміння мислити в умовах дефіциту часу і психоемоційного напруження; -здатність стратегічно мислити; -вміння приймати рішення та знаходити альтернативні варіанти; -застосування структурного та системного мислення; -здатність до науково-дослідного мислення; -високий рівень проблемно-орієнтованого мислення

Продовження табл. 1

1	2	3	4
критичний	-невміння ретельно обмірковувати та ухвалювати самостійні рішення; -несформована медіаграмотність; -нездатність до пошуку, аналізу, синтезу даних; -слабо сформована спостережливність; -невміння застосовувати аналітичне та логічне мислення; -нездатність опрацьовувати великий обсяг інформації; -невміння встановлювати взаємозв'язки	-часткове вміння ретельно обмірковувати та ухвалювати самостійні рішення; -недостатньо сформована медіаграмотність; -ситуативна здатність до пошуку, аналізу, синтезу даних; -недостатньо сформована спостережливність; -часткове застосування аналітичного та логічного мислення; -недостатнє вміння опрацьовувати великий обсяг інформації; -ситуативна здатність до встановлення взаємозв'язків	-вміння ретельно обмірковувати та ухвалювати самостійні рішення; -медіаграмотність; -здатність до пошуку, аналізу, синтезу даних; -вміння спостерігати; -застосування аналітичного та логічного мислення; -вміння опрацьовувати великий обсяг інформації; -встановлення взаємозв'язків

[авторська розробка]

Особистісно-вольовий критерій оцінки рівня сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки передбачає з'ясування наявності у студентів здатності до емоційного інтелекту та емпатії, вміння вирішувати складні ситуації та швидко реагувати. А також визначити ступінь ефективності та впевненості у власних практичних навичках та компетентності.

Соціально-комунікативний критерій оцінки рівня сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки передбачає з'ясування наявності у студентів вміння вести переговори та керувати конфліктами, знань ділової та професійної етики та вміння дотримуватися норм професійної діяльності, вміння спілкуватися з представниками інших культур та національностей.

Діяльнісно-практичний критерій оцінки рівня сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки передбачає з'ясування наявності у студентів вміння будувати ефективну команду та досягати необхідні результати, ефективно планувати і впорядковувати професійну діяльність, здатності формувати та досягати цілі. А також ступінь орієнтованості на результат.

Аналітичний критерій оцінки рівня сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки передбачає з'ясування наявності у студентів вміння мислити в умовах дефіциту часу і психоемоційного напруження, приймати рішення та знаходити альтернативні варіанти, застосовувати структурне та системне мислення.

Критичний критерій оцінки рівня сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки передбачає з'ясування

ступеню уважності та спостережливості у студентів, наявності вміння застосовувати аналітичне та логічне мислення, встановлювати взаємозв'язки.

Подальша перспектива дослідження полягає у виокремленні діагностичних методів визначення рівня сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників.

Висновки. Встановлені рівні сформованості «soft skills» майбутніх соціальних працівників дозволяються визначити ступінь сформованості конкретних показників за мотиваційно-ціннісним, знаннєвим, особистісно-вольовим, соціально-комунікативним, діяльнісно-практичним, аналітичним та критичним критеріями. Теоретичне визначення характеристик низького, середнього та високого рівнів сформованості м'яких навичок уможливило подальше експериментальне дослідження аспектів формування «soft skills» студентів.

Список використаних джерел:

- [1] Карпенко О. Г. Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників в умовах університетської освіти. Київ, 2008. 46 с. URL: <http://www.disslib.org/profesiyna-pidhotovka-majbutnikh-sotsialnykh-pratsivnykiv-vumovakh-universytetskoyi.html> (дата звернення: 23.06.2023).
- [2] Попович Г. Підготовка соціальних працівників: широкий профіль чи вузька спеціалізація. Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2005. № 8. С. 149–151. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/31131/1/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0%20%D0%A1%D0%9F%20%D1%88%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C.pdf> (дата звернення: 16.07.2023).
- [3] Савельчук І. Б. Підготовка соціальних працівників за сучасних умов: інноваційні тенденції. Педагогічні науки. Випуск 1 (83). 2016. С. 120–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2016_1_22 (дата звернення: 17.07.2023).
- [4] Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: теорія і практика: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 574 с.